

راهنمای فرآیندهای تسویه و تحویل قرارداد آتی سهام

فهرست

تعریف قرارداد آتی سهام	صفحه ۴
تعدیل	صفحه ۵
- به روز رسانی حساب ها	صفحه ۵
- اختاریه افزایش وجه تضمین	صفحه ۶
تسویه نهایی	صفحه ۱۰
- خسارت ها	صفحه ۱۱
- مالیات	صفحه ۱۲

قرارداد آتی سهام:

قراردادی است که طی آن فروشنده تعهد می کند در **سررسید** تعیین شده، تعداد معینی از سهم پایه را به قیمتی که در زمان انعقاد قرارداد تعیین می شود، بفروشد و در مقابل خریدار متعهد می شود آن سهم را در تاریخ سررسید خریداری کند. برای جلوگیری از امتناع طرفین از عمل به تعهدات قرارداد، طرفین به صورت شرط ضمن عقد متعهد می شوند مبلغی را به عنوان **وجه تضمین** نزد کارگزار یا **اتاق پایاپای** بگذارند و متناسب با تغییرات قیمت آتی وجه تضمین **تعدیل** می شود. کارگزار یا اتاق پایاپای از طرف آنها وکالت دارد متناسب با تغییرات، بخشی از وجه تضمین هر یک از طرفین را به عنوان اباحه تصرف در اختیار دیگری قرار دهد و وی حق استفاده از آن را خواهد داشت تا در دوره تحویل با هم تسویه کنند. متعهد فروش و متعهد خرید می توانند در مقابل مبلغی معین، تعهد خود را به شخص ثالث واگذار کنند که جایگزین او در انجام تعهدات خواهد بود.

آخرین روز معاملاتی:

آخرین روزی است که امکان معامله یک قرارداد آتی در بازار آتی وجود دارد.

دوره تحویل:

دوره ای است که پس از آخرین روز معاملاتی آغاز و تا انتهای ماه قرارداد آتی ادامه دارد و طی آن تسویه فیزیکی و یا نقدی انجام می شود.

وجه تضمین اولیه:

وجه تضمینی است که برای تضمین ایفای تعهدات و متناسب با موقعیت های تعهدی باز دریافت می شود که میزان آن ۲۰ درصد ارزش پایه قرارداد و به صورت نقدی می باشد.

حداقل وجه تضمین:

۶۰ درصد وجه تضمین اولیه است که کاهش موجودی حساب عملیاتی کارگزار به کمتر از این نسبت، منجر به صدور اخطاریه افزایش وجه تضمین می شود.

* اخطاریه افزایش وجه تضمین: اخطاریه ای است که به منظور افزایش وجه تضمین کارگزار تا سطح وجه تضمین اولیه از طرف اتاق پایاپای به کارگزار ارسال می شود.

* حساب عملیاتی کارگزار: حساب بانکی کارگزار است که در بانک سامان افتتاح می شود و دو رقم دوم آن ۴۳ می باشد. از این حساب به منظور پایاپایی و تسویه وجوه معاملات قرارداد آتی افتتاح می شود. مثلاً اگر این حساب در شعبه سی تیر افتتاح گردد به این شکل خواهد بود:

۱- شماره مشتری-۴۳-۸۴۹

اتاق پایاپای:

واحدی در شرکت سپرده گذاری است که وظیفه تسویه و پایاپای قراردادهای آتی را بر عهده دارد.

تعدیل:

قیمت تسویه روزانه: قیمتی است که پس از پایان جلسه معاملات به منظور به روز رسانی حساب ها توسط بورس محاسبه و اعلام می شود.

ارزش بازار قرارداد آتی: ارزش سهام تعهد شده در قرارداد آتی بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه است.

ارزش معامله: ارزش سهام تعهد شده در قرارداد بر اساس قیمت قرارداد آتی است.

مثال:

آقای الف در قرارداد و کار ۸۹۱۲ یک موقعیت خرید به قیمت ۴۳۰۰ ریال اتخاذ می کند. در پایان جلسه معاملاتی

قیمت تسویه ۴۳۴۰ ریال توسط بورس محاسبه و اعلام می گردد. اندازه قرارداد و کار ۸۹۱۲، ۶۰۰۰ سهم می باشد:

* منظور از و کار ۸۹۱۲ یعنی تعهد سهام بانک کارآفرین برای اسفند ماه سال ۱۳۸۹.

* ارزش معامله برابر است با: $۶,۰۰۰ \times ۴۳۰۰ = ۲۵,۸۰۰,۰۰۰$ ریال

* ارزش بازار قرارداد آتی برابر است با: $۶,۰۰۰ \times ۴۳۴۰ = ۲۶,۰۴۰,۰۰۰$ ریال

به روز رسانی حساب ها:

منطق به روز رسانی وجوه تضمین طرفین معامله بر اساس قیمت تسویه روزانه این است که افزایش (کاهش) این قیمت نسبت به قیمت معامله انجام شده یا قیمت تسویه روز قبل، بیانگر حرکت قیمت در جهت پیش بینی خریدار (فروشنده) است.

اتاق پایاپای در پایان جلسه معاملاتی هر روز، عملیات به روز رسانی حساب ها را برای موقعیت های باز به شرح ذیل انجام می دهد:

۱. در مورد موقعیت های تعهدی باز منتقل شده از روز قبل، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز جاری با ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی قبل محاسبه می شود.
۲. در مورد موقعیت های تعهدی باز ایجاد شده در روز جاری، تفاوت ارزش بازار قرارداد آتی در روز معاملاتی جاری با ارزش معامله محاسبه می شود.
۳. جمع مبالغ حاصل از عملیات بند های (۱) و (۲) بر حسب نوع تغییر در قیمت تسویه به (از) حساب دارندگان موقعیت تعهدی باز واریز (برداشت) می شود.
۴. برداشت از حساب عملیاتی کارگزار یا واریز به آن بر اساس خالص حساب وی با احتساب کارمزد های مربوطه و کسورات قانونی انجام می شود.
۵. اگر پس از انجام عملیات بند فوق، وجه تضمین اولیه کارگزار از حداقل وجه تضمین کمتر شود اتاق پایاپای **اخطاریه افزایش وجه تضمین** را برای کارگزار ارسال می کند.
نحوه تأثیر قیمت تسویه روزانه بر دارندگان موقعیت تعهدی باز خرید و فروش:

تغییرات قیمت تسویه	افزایش	کاهش	
رابطه تعیین موجودی حساب	قیمت تسویه روزانه در روز جاری	قیمت تسویه روزانه در روز جاری	وجه تضمین پس از انجام عملیات به روز رسانی
شرح	(f_2) نسبت به قیمت تسویه روز قبل یا قیمت معامله (f_1) افزایش یافته است، بنابراین پیش بینی خریدار مبنی بر افزایش قیمت ها درست بوده است.	(f_2) نسبت به قیمت تسویه روز قبل یا قیمت معامله (f_1) کاهش یافته است، بنابراین پیش بینی فروشنده مبنی بر کاهش قیمت ها درست بوده است.	
خرید	مابه التفاوت f_1 و f_2 ضربدر اندازه قرارداد به حساب وجه تضمین خریدار واریز می شود.	مابه التفاوت f_1 و f_2 ضربدر اندازه قرارداد از حساب وجه تضمین خریدار کسر می شود.	وجه تضمین اولیه + اندازه قرارداد $\times (f_2 - f_1)$

فروش	مابه التفاوت f_1 و f_2 ضربدر اندازه قرارداد از حساب وجه تضمین فروشنده کسر می شود.	مابه التفاوت f_1 و f_2 ضربدر اندازه قرارداد به حساب وجه تضمین فروشنده واریز می شود.	وجه تضمین اولیه + اندازه قرارداد $\times (f_1 - f_2)$
------	---	---	--

دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین توسط کارگزار:

کارگزار پس از دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین باید تا قبل از پایان جلسه معاملات روز کاری بعد، وجه تضمین جبرانی را پرداخت کند. یا آن دسته از موقعیت های تعهدی باز را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است ببندد. اگر کارگزار نتواند علی رغم ورود سفارش با قیمت بازار، موقعیت های مزبور را طی جلسه معاملات ببندد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای در بازار جبرانی نسبت به بستن آن اقدام می کند. در این صورت کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه می کند.

دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین توسط مشتری:

عملیات به روز رسانی حساب ها در سطح مشتری توسط کارگزار انجام می شود. اگر پس از به روز رسانی حساب ها، وجه تضمین اولیه مشتری از حداقل وجه تضمین کمتر شود، کارگزار این موضوع را تا پیش از آغاز جلسه معاملات روز بعد به اطلاع مشتری می رساند. مشتری تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملات روز بعد مهلت دارد از محل بستن موقعیت یا واریز وجه، موجودی حساب وجه تضمین خود را متناسب با اعلامیه مزبور افزایش دهد. اگر مشتری تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملات روز بعد، از محل واریز وجوه یا بستن موقعیت های تعهدی باز، وجه تضمین خود را تا وجه تضمین اولیه افزایش ندهد، کارگزار باید رسماً اقدام به بستن آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتری که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، نماید. اگر بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه طی یک ساعت پایانی جلسه معاملات علی رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان پذیر نباشد، بورس پس از اعلام اتاق پایاپای، در بازار جبرانی نسبت به بستن موقعیتها اقدام می کند. کارگزار باید حداکثر تا نیم ساعت بعد از جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت های تعهدی باز مشتریان را که تعهدات وجه تضمین آن ایفا نشده است، به اتاق پایاپای و بورس اعلام کند. بورس بر این اساس در بازار جبرانی، اقدام به بستن موقعیت های تعهدی باز مربوطه می کند.

مثال: در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۱

مشتریان ذیل در کارگزاری های مختلف در قرارداد های وکار ۸۹۱۲ و فولاد ۸۹۱۲ اتخاذ موقعیت کرده اند، اندازه این قرارداد ها به ترتیب ۶۰۰۰ و ۷۵۰۰ سهم می باشد. نحوه به روز رسانی و محاسبات مربوط به این مشتریان و کارگزاران آنها در جدول آمده است:

مشتری	کارگزار	نماد معاملاتی	موقعیت	قیمت معامله	وجه تضمین اولیه	حداقل وجه تضمین	قیمت تسویه
A	X	وکار ۸۹۱۲	خرید	۴۳۰۰	۵,۲۰۰,۰۰۰	۳,۱۲۰,۰۰۰	۴۳۰۰
B	X	فولاد ۸۹۱۲	فروش	۲۸۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۰,۰۰۰	۲۸۰۰
C	Y	وکار ۸۹۱۲	فروش	۴۳۰۰	۵,۲۰۰,۰۰۰	۳,۱۲۰,۰۰۰	۴۳۰۰
D	Z	فولاد ۸۹۱۲	خرید	۲۸۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۰,۰۰۰	۲۸۰۰

کارمزد معاملات:

سقف کارمزد شرکت بورس:		سقف کارمزد شرکت سپرده گذاری:		سقف کارمزد کارگزار:		کارمزد سازمان بورس و اوراق بهادار:	
بر اساس ارزش معامله قرارداد		بر اساس ارزش معامله قرارداد		بر اساس ارزش معامله قرارداد		بر اساس ارزش معامله قرارداد	
خرید	فروش	خرید	فروش	خرید	فروش	خرید	فروش
۰/۰۰۰۳۲	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۰۳۲	۰/۰۰۰۴۸	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰۶

خواهیم داشت:

مشتری	کارمزد کارگزار	کارمزد بورس	کارمزد سپرده گذاری	کارمزد سازمان	حساب مشتری	حساب کارگزار
A	۱۰۳,۲۰۰	۸,۲۵۶	۸,۲۵۶	۱۰,۳۲۰	۵,۰۶۹,۹۶۸	۹,۱۵۳,۲۰۸
B	۸۴,۰۰۰	۱۰,۰۸۰	۱۰,۰۸۰	۶۰,۰۱۲	۴,۰۸۳,۲۴۰	۹,۱۵۳,۲۰۸
C	۱۰۳,۲۰۰	۱۲,۳۸۴	۱۲,۳۸۴	۱۵,۴۸۰	۵,۰۵۶,۵۵۲	۵,۰۵۶,۵۵۲
D	۸۴,۰۰۰	۶,۷۲۰	۶,۷۲۰	۸,۴۰۰	۴,۰۹۴,۱۶۰	۴,۰۹۴,۱۶۰

همان طور که ملاحظه می نمایید چون در تاریخ معامله، قیمت معامله با قیمت تسویه برابر بوده، فقط کارمزد از حساب ها کم شده است. به عنوان مثال کارمزد سپرده گذاری مشتری A به صورت ذیل محاسبه می شود:

$$۴۳۰۰ \times ۶۰۰۰ \times ۰/۰۰۰۳۲ = ۸,۲۵۶$$

ارزش معامله

تاریخ: ۱۳۸۹/۱۰/۱۲

مشتری	نماد معاملاتی	قیمت تسویه	سود یا زیان	حساب مشتری	حساب کارگزار
A	وکار ۸۹۱۲	۴۱۶۰	-۸۴۰،۰۰۰	۴،۲۲۹،۹۶۸	۷،۷۱۷،۴۰۸
B	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۸۰	-۶۰۰،۰۰۰	۳،۴۸۷،۴۴۰	۷،۷۱۷،۴۰۸
C	وکار ۸۹۱۲	۴۱۶۰	+۸۴۰،۰۰۰	۵،۹۰۱،۷۱۲	۵،۹۰۱،۷۱۲
D	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۸۰	+۶۰۰،۰۰۰	۴،۶۹۴،۱۶۰	۴،۶۹۴،۱۶۰

به عنوان مثال مشتری A- خریدار نماد وکار ۸۹۱۲- در صورت بالا رفتن قیمت منتفع می گردد در صورتی که روز بعد قیمت تسویه پائین تر از قیمت معامله بوده است پس این مشتری به مبلغ ذیل زیان خواهد کرد:

$$(۴۳۰۰-۴۱۶۰) \times ۶۰۰۰ = ۸۴۰،۰۰۰$$

چون کارگزار مشتری BA یکسان می باشد خالص سود یا زیان این دو مشتری از کارگزار آنها کسر می گردد.

تاریخ: ۱۳۸۹/۱۰/۱۳

مشتری	نماد معاملاتی	قیمت تسویه	سود یا زیان	حساب مشتری	حساب کارگزار
A	وکار ۸۹۱۲	۴۰۶۰	-۶۰۰،۰۰۰	۳،۶۲۹،۹۶۸	۷،۳۴۲،۴۰۸
B	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۵۰	+۲۲۵،۰۰۰	۳،۷۱۲،۴۴۰	۷،۳۴۲،۴۰۸
C	وکار ۸۹۱۲	۴۰۶۰	+۶۰۰،۰۰۰	۶،۵۰۱،۷۱۲	۶،۵۰۱،۷۱۲
D	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۵۰	-۲۲۵،۰۰۰	۴،۴۶۹،۱۶۰	۴،۴۶۹،۱۶۰

تاریخ: ۱۳۸۹/۱۰/۱۴

مشتری	نماد معاملاتی	قیمت تسویه	سود یا زیان	حساب مشتری	حساب کارگزار
A	وکار ۸۹۱۲	۳۹۶۰	-۶۰۰،۰۰۰	۳،۰۲۹،۹۶۸	۷،۰۴۲،۴۰۸
B	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۱۰	+۳۰۰،۰۰۰	۴،۰۱۲،۴۴۰	۷،۰۴۲،۴۰۸
C	وکار ۸۹۱۲	۳۹۸۰	+۶۰۰،۰۰۰	۷،۱۰۱،۷۱۲	۷،۱۰۱،۷۱۲
D	فولاد ۸۹۱۲	۲۸۲۰	-۳۰۰،۰۰۰	۴،۱۶۹،۱۶۰	۴،۱۶۹،۱۶۰

با توجه به جدول بالا هر چند کارگزار مشتری A اختاریه افزایش وجه تضمین- به دلیل اینکه حداقل وجه تضمین برای کارگزاری X جمع حداقل وجه تضمین مشتری B,A یعنی مبلغ ۵،۶۴۰،۰۰۰ ریال می باشد- دریافت نمی کند اما حساب مشتری A به کمتر از حداقل وجه تضمین (۳،۱۲۰،۰۰۰) رسیده است. و کارگزار اختاریه افزایش وجه

تضمین برای این مشتری صادر خواهد نمود ایشان باید حداکثر تا یک ساعت قبل از اتمام جلسه معاملاتی بعد اقدام به افزایش حساب خود تا وجه تضمین اولیه (۵,۲۰۰,۰۰۰ ریال) نماید یا موقعیت های تعهدی باز خود را ببندد. در غیر این صورت کارگزار راساً اقدام به بستن موقعیت های این مشتری خواهد نمود. و اگر کارگزار نیز نتواند موقعیت های این مشتری را ببندد، بورس اقدام به بستن موقعیت های ایشان در بازار جبرانی خواهد نمود.

* منظور از بستن موقعیت، اتخاذ موقعیت معکوس می باشد. یعنی اگر فرد موقعیت خرید دارد با اتخاذ موقعیت فروش و اگر موقعیت فروش دارد با اتخاذ موقعیت خرید می تواند اقدام به بستن موقعیت خود نماید و از بازار خارج گردد.

* بستن موقعیت در هر زمانی برای معامله گران امکان پذیر است و منوط به دریافت اخطاریه افزایش وجه تضمین نمی باشد. معامله گران با بستن موقعیت در هر زمانی می توانند سود یا زیان خود را شناسایی و از بازار خارج شوند.

* بازار جبرانی، یک ساعت پس از پایان جلسه معاملات همان روز گشایش می یابد و شامل ۴ دوره ۵ دقیقه ای حراج پیوسته است. دامنه نوسان قیمت روزانه در دوره اول حراج پیوسته دو برابر، در دوره دوم سه برابر و در دوره سوم چهار برابر دامنه نوسان قیمت روزانه جلسه معاملات آن روز است. دوره چهارم نیز بدون محدودیت دامنه نوسان قیمت است. اگر بستن موقعیت های مشتریان کارگزار در بازار جبرانی، پوشش دهنده تعهدات کارگزار نباشد یا بستن موقعیتها مقدور نباشد، تعهدات کارگزار از محل وثایق وی نزد اتاق پایاپای ایفا می شود.

تسویه نهایی:

قرارداد آتی پس از آخرین روز معاملاتی، وارد دوره تحویل می شود و کارگزاران طرفین قرارداد آتی باید نسبت به انجام فرآیند تحویل اقدام کنند.

دو روش برای تسویه نهایی وجود دارد که اصل بر تسویه فیزیکی می باشد هر چند در بازارهای بین المللی اکثراً تسویه نقدی صورت می گیرد:

۱. تسویه فیزیکی: تسویه نهایی قرارداد آتی از طریق انتقال سهم پایه و پرداخت ارزش بازار قرارداد آتی است؛
۲. تسویه نقدی: تسویه نهایی قرارداد آتی به طور نقدی بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه که منجر به سقوط تعهدات طرفین میشود.

در مورد موقعیت های تعهدی باز فروش در پایان آخرین روز معاملاتی، باید تا پایان همان روز سهم پایه موضوع قرارداد آتی در کد مالکیت فروشنده در شرکت سپرده گذاری موجود باشد.

سهم پایه موجود در کد مالکیت فروشنده به میزان تعهد وی در قرارداد آتی در پایان آخرین روز معاملاتی، توسط شرکت سپرده گذاری مسدود میگردد.

اگر تمام یا بخشی از سهم پایه تعهد شده در کد مالکیت فروشنده وجود نداشته باشد، آن بخش از قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود و کارگزار متناسب با موقعیتهای تعهدی فروشی که تسویه نقدی شده است، مشمول خسارت می شود.

در مورد موقعیت های تعهدی باز خرید در پایان آخرین روز معاملاتی، حداکثر تا ساعت ۱۲ اولین روز دوره تحویل، باید ارزش بازار قرارداد آتی در آخرین روز معاملاتی توسط کارگزار به حساب اتاق پایاپای واریز شود.

اگر وجه فوق در مهلت مقرر پرداخت نشود، قرارداد آتی بر حسب قیمت تسویه روزانه آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود و کارگزار متناسب با موقعیت های تعهدی خریدی که تسویه نقدی شده است، مشمول خسارت می شود.

اتاق پایاپای در پایان اولین روز دوره تحویل، فرآیند تسویه فیزیکی را بین موقعیت های تعهدی خریدی که ارزش بازار قرارداد آنها پرداخت شده است و موقعیتهای تعهدی فروشی که سهم پایه موضوع قرارداد آتی را در کد مالکیت فروشنده در شرکت سپرده گذاری موجود دارد، بر اساس **اولویت زمانی** انجام می دهد. بر این اساس سهم پایه موضوع قرارداد آتی توسط شرکت سپرده گذاری به خریدار منتقل گردیده و وجه آن به حساب کارگزار فروشنده منظور میگردد.

قرارداد آتی آن دسته از مشتریانی که علیرغم انجام تعهدات مربوط به تسویه فیزیکی، به دلیل عدم ایفای تعهدات طرف مقابل، امکان تسویه فیزیکی ندارد، بر اساس قیمت تسویه روزانه در آخرین روز معاملاتی، تسویه نقدی می شود.

اگر تا پایان جلسه معاملات آخرین روز معاملاتی، نماد معاملاتی قرارداد آتی متوقف باشد، همه موقعیت های تعهدی باز بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه، تسویه نقدی می شود.

خسارت ها از محل حساب عملیاتی کارگزار و در صورت عدم کفایت، از محل وثایق کارگزار نزد اتاق پایاپای تأمین می شود. کارگزار موظف است حسب دستور اتاق پایاپای، خسارت های مربوطه را پرداخت کند.

خسارت ها:

خسارت عدم وجود سهم پایه موضوع قرارداد در کد مالکیت فروشنده در شرکت سپرده گذاری مرکزی در پایان آخرین روز معاملاتی، ۱ درصد ارزش قرارداد بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه در دوره معاملاتی قرارداد است که به نفع خریدار کسر می شود و اگر قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی در انتهای جلسه معاملات آخرین روز معاملاتی، از آخرین قیمت تسویه روزانه در دوره معاملاتی قرارداد بیشتر باشد، تفاوت این دو نرخ به نفع خریدار از فروشنده اخذ می شود.

خسارت عدم واریز وجه ارزش قرارداد بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه تا ساعت ۱۲ اولین روز دوره تحویل از طرف خریدار، ۱ درصد ارزش قرارداد است که به نفع فروشنده از حساب خریدار کسر می شود و اگر قیمت پایانی سهم پایه در بازار نقدی در انتهای جلسه معاملات آخرین روز معاملاتی، از آخرین قیمت تسویه روزانه در دوره معاملاتی قرارداد کمتر باشد، تفاوت این دو نرخ به نفع فروشنده از خریدار اخذ می شود.

مالیات:

در صورت انتقال سهام از فروشنده به خریدار ۰/۰۰۵ ارزش معامله مالیات از حساب فروشنده کسر خواهد گردید.

کارمزد تسویه:

کارمزد تسویه نقدی یا تحویل فیزیکی در پایان دوره قرارداد ۰/۰۰۵ ارزش قرارداد بر حسب قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی می باشد.

مثال: مشتریان ذیل اقدام به اتخاذ موقعیت در قرارداد های اخیر ۸۹۱۰ کرده اند. و تا سررسید اقدام به بستن موقعیت خود ننموده اند. اندازه قرارداد ۸،۵۰۰ سهم می باشد و آخرین قیمت تسویه و قیمت پایانی در آخرین روز معاملاتی به ترتیب ۲۸۰۰ و ۲۷۹۲ ریال می باشد.

تاریخ	مشتری	موقعیت	تعداد	قیمت
۱۰/۱۱	A	خرید	۳	۲۷۰۰
۱۰/۱۲	B	خرید	۴	۲۷۶۵
۱۰/۲۰	C	خرید	۲	۲۷۸۰

تاریخ	مشتری	موقعیت	تعداد	قیمت
۱۰/۱	D	فروش	۴	۲۷۵۲
۱۰/۱۲	E	فروش	۵	۲۷۸۲

به عنوان مثال با توجه به جداول بالا و نحوه واریز وجه توسط خریدار و همچنین موجود بودن سهام در کد بورسی فروشنده، خواهیم داشت:

مشتری	موقعیت	تعداد سهام یا مبلغ مورد تعهد	تعداد سهام یا مبلغ ایفا شده	تعداد سهام یا مبلغ نکول شده	تعداد سهام جا به جا شده	کارمزد تسویه	خسارت (یک درصد)	خسارت مابه التفاوت
A	خرید	۷۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال	۷۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال	۰	۲۵,۵۰۰	۳۵۷,۰۰۰	۰	۰
B	خرید	۹۵,۲۰۰,۰۰۰ ریال	۰	۹۵,۲۰۰,۰۰۰ ریال	۰	۴۷۶,۰۰۰	-۹۵۲,۰۰۰	-۲۷۲,۰۰۰
C	خرید	۴۷,۶۰۰,۰۰۰ ریال	۳۵,۷۰۰,۰۰۰ ریال	۱۱,۹۰۰,۰۰۰ ریال	۱۲,۷۵۰	۲۳۸,۰۰۰	-۱۱۹,۰۰۰	-۳۴,۰۰۰
D	فروش	۳۴,۰۰۰ سهم	۳۴,۰۰۰ سهم	۰	۳۴,۰۰۰	۴۷۶,۰۰۰	۰	۰
E	فروش	۴۲,۵۰۰ سهم	۴۲,۵۰۰ سهم	۰	۴,۲۵۰	۵۹۵,۰۰۰	+۱,۰۷۱,۰۰۰	+۳۰۶,۰۰۰

برای تعیین تعداد سهام مورد تعهد، تعداد قرارداد را در اندازه قرارداد ضرب می کنیم.
 برای تعیین مبلغ مورد تعهد، تعداد قرارداد و اندازه قرارداد و آخرین قیمت تسویه را در هم ضرب می کنیم.
 با توجه به اولویت زمانی و وضعیت ایفای تعهدات سهام را از فروشنده به خریدار منتقل می کنیم.
 - خریدار A کاملاً به تعهدات خود عمل کرده و چون همه فروشندگان نیز در کد بورسی، سهام مورد تعهد را داشتند پس ۲۵,۵۰۰ سهم از مشتری D به ایشان منتقل می شود زیرا مشتری D زودتر وارد قرارداد شده است.

با توجه به جابه جایی سهم از مشتری D مالیات و کارمزد تسویه اخذ خواهد شد و از مشتری A فقط کارمزد تسویه اخذ خواهد گردید:

$$۷۱,۴۰۰,۰۰۰ \times ۰/۰۰۵ = ۳۵۷,۰۰۰$$

کارمزد تسویه A

- خریدار B به تعهد خود عمل نکرده و باید کارمزد تسویه و همچنین خسارت به طرف مقابل (E) پرداخت نماید:

$$\text{کارمزد تسویه B} \quad 95,200,000 \times 0.005 = 476,000$$

$$\text{خسارت یک درصد:} \quad 95,200,000 \times 0.01 = 952,000$$

خسارت مابه التفاوت:

با توجه به اینکه آخرین قیمت تسویه بیشتر از قیمت پایانی در آخرین روز معاملاتی می باشد، باید از خریدار نکول کرده، خسارت اخذ گردد تا زیان ناشی از نکول خریدار که فروشنده متحمل می گردد جبران گردد:

$$2800 - 2792 = 8$$

$$4 \times 8500 \times 8 = 272,000$$

- خریدار C مبلغ 35,700,000 ریال واریز کرده و کاملاً به تعهدات خود عمل نکرده است و باید به اندازه مبلغ واریزی سهام به ایشان منتقل شده و بابت مبلغ نکول کرده خسارت پرداخت کند:

تعداد سهام انتقال یافته از D به C: 8500 سهم

تعداد سهام انتقال یافته از E به C: 4250 سهم

که مجموعاً سهم $35,700,000 \div 2800 = 12,750$ می باشد.

$$\text{کارمزد تسویه C:} \quad 47,600,000 \times 0.005 = 238,000$$

$$\text{خسارت یک درصد:} \quad 11,900,000 \times 0.01 = 119,000$$

$$\text{خسارت مابه التفاوت C:} \quad 8 \times 4250 = 34,000$$

DE- تعهدات خود را کاملاً ایفا کرده اند و فقط کارمزد تسویه پرداخت خواهند کرد و در صورتی که طرف مقابل آنها نکول کرده باشد باید خسارت دریافت نمایند و همچنین چون این دو مشتری فروشنده بوده اند در صورت انتقال سهام از کد بورسی این دو باید مالیات از آنها اخذ گردد:

$$\text{کارمزد D: } 2800 \times 34000 \times 0.005 = 476,000$$

مالیات D:

$$\text{مالیات بر اساس ارزش معامله محاسبه خواهد شد: } 34000 \times 2752 \times 0.005 = 467,840$$

خسارت دریافتی: با توجه به اینکه طرف مقابل نیز به تعهدات خود عمل کرده بود خسارتی دریافت نخواهد شد.

$$\text{کارمزد E: } 42500 \times 2800 \times 0.005 = 595,000$$

مالیات E: چون فقط 4250 سهم از E به C منتقل شده است و بقیه به دلیل نکول طرف مقابل انتقال پیدا نکرده است، بابت 4250 سهم مالیات اخذ خواهد شد:

$$4250 \times 2782 \times 0.005 = 59,118$$

خسارت دریافتی: با توجه به اینکه طرف مقابل E یعنی CB به تعهدات خود عمل نکرده اند باید به نفع E از BC خسارت دریافت شود:

$$\text{تعداد سهمی که طرف مقابل آن نکول کرده است: } 42500 - 4250 = 38250$$

خسارت یک درصد:

$$38250 \times 2800 \times 0.01 = 1,071,000$$

خسارت مابه التفاوت:

$$38250 \times 8 = 306,000$$